

У НОВОМ САДУ У ЧЕТАК 30. СЕПТЕМБРА 1894.

ГОД. XIX.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 9.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Извави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака је дан пут ва по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГЛАВНА СКУПШТИНА „ДРУШТВА ЗА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ“.

ИЗВЕШТАЈ

УПРАВНОГА ОДВОРА „ДРУШТВА ЗА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ“ О СВОМЕ ГОДИШЊЕМ РАДУ И СТАЊУ ПОЗОРИШНОМ.

Славна скупштина!

Част нам је и овом приликом поднети славној скупштини извештај о радњи управнога одбора и укупном стању српског народног позоришта од прошле главне скупштине друштвене до овогодишње. —

Од лајске главне скупштине до сада уписано су се и примљени су за чланове овога друштва ови родољуби и корпорације: 1.) Са уплатом чланарине од 100 фор.: 1.) Штедионица у Старој Пазови; 2.) Урош Предић, академски сликар из Орловата; — III. Са уплатом целе прописане чланарине од 50.: 3.) Др. Тодор Недељковић, адвокат у Земуну; 4.) Јавор Вујић, велепоседник у Сенти; 5.) Љубомир Вујић, правник у Сенти; 6.) Др. Антоније Богдановић, адвокат у Руми; 7.) Глишић С. Мијић, трговац у Митровици; 8.) Др. Живко Богдан, адвокат у В. Киквиди; 9.) Риста Телечки, градски начеоник у В. Киквиди; — III. Са уплатом од 10. фор. и обvezom на исплату остатка чланарине у годишњим оброцима; 10.) Григорије Милковић, подбележник у Ст. Бачеју; и 11.) Мита пл. Рогулић, поседник у Иригу.

У име друге половине чланства исплатило је српско диплантанско позоришно друштво у Земуну 50 фор., те је тиме поменуто друштво подмирило целу чланарину од 100 фор., која је прописана за корпорације.

Неколико чланова из Митровице, који су биле примљене за чланове овога друштва, исплатили су ове године преко члана управнога одбора г. Николе Ј. Поповића целу чланску

пристојбу, а неколико њих исплатили су доспеле рате од своје чланарине.

Српском народном позоришту учињени су и ове године неки завештаји и прилози, између којих спомињемо ове:

1.) Према одлуци и дозволи лајске главне скупштине друштвене под бр. 15./Г.С. ех 1893. исплатили су Стеван Душан Станић из Темишвара и брат му Данило 300 фор. позоришном фонду у име откупа легата пок. деде им Георгија Вукова, те им је издана дозвола за брисање тога легата који је укњижен број у корист српском нар. позоришту на кућама њиховим у Темишвару и Турском Бачеју.

2.) Пок. Лука Николић из Земуна завештао је фонду позоришном 100 фор. Тај завештај исплатила је удовица покојника Неда Николића рођ. Балко, на чију јој је изјављена топла захвалност.

3.) Честита управа штедионице у Вуковару, која већ толике године прилаже знатне своте на српско народно позориште, послала је и ове године прилог од 30 фор.

4.) Исто тако приложила је и честита управа штедионице у Руми од свога чистог прихода 72 н.

5.) Г. Лука Л. Јовановић, бројавни надчиновник у Подвиљу код Брана, послао је и за ову годину 4 фор. добровољна прилога за своју супругу Персијду, која већ преко десет година толиком свотом потпомаже српско народно позориште.

Од обећаних на пет година прилога за

потпомагање и издржавање српског народног позоришта стигло је и исплаћено је:

1.) Од родољубивих Панчеваца, а скупљено од српског црквеног певачког друштва у Панчеву, 1224 фор. 50 н. за годину 1893/4. Ово је већ трећа година како толика знатна припомоћ из Панчева од обећаних прилога стиже.

2.) Новосадски родољуби исплатили су 861 фор. у име друге године (1893.) обећаних прилога.

3.) Осим тога приложили су још и издржавање српског нар. позоришта: а.) Српска црквена општина у Сенти 40 фор. за год. 1893 и 1894; и б.) Српска црквена општина темишварско-фабричка 40 фор. за г. 1893 и 1894.

Даље је стигло добровољних прилога:

1.) Од добротворне српске женске задруге у Сегедину 30 фор. и 20 фор од сегединских родољубивих Српкиња. Те прилоге у износу од 50 фор. послала је гђа Емилија Сремац, начелница српске женске задруге у Сегедину;

2.) Од српског певачког друштва у Ст. Футогу 7 фор. као прилог од приређене забаве;

3.) Из ковчежића у штедионици румеској 5 фор. 19 н.; и

4.) Из ковчежића код Љубомира Стефановића, трговца у Н. Саду, 4 ф. 03 н.

Сви горе наведени прилози обнародованы су у српским новинама и прилагачима је изјављена захвалност. —

Прошле године јавили смо славној скупштини, да је пок. родољуб Александар Трифунад Батфански завештао српском народном по-

зоришту легат од 200 фор., који ће исплатити наследник покојников, г. др. Милош Борђевић, адвокат у В. Бечкереку. Но ове године саопштио је кр. судбени сто темишварски, да се наследници покојников ипсу могли споразумети за раздеобу оставине, те су упућени на пут парнице. Али легат позоришни свакако се неће оспоравити, те ће се у своје време морати позоришту исплатити.

Завештај пок. добротворке Јулијане Ковачићке рођ. Смиљанове из Мобла у износу од 55 јутара ораће земље осигуран је и преписан на српско народно позориште, но тако, да муж покојничин Јоца Ковачић у Мобу има право доживотног ужитка на исту земљу. На тај завештај разрезало је порезно звање у Сенти наследну пристојбу од 828 фор. На рекурс овога друштва против плаћања те разрезане пристојбе, решила је кр. угар. финансијска управа у Сомбору, да не оправша позориште од плаћања исте пристојбе од 828 фор., али дозвољава, да се речена пристојба плати онда, кад завештана земља пређе у својину српског нар. позоришта т. ј. кад престане право ужитка мужа покојничног. —

Закладном земљом од 20 ланаца, коју су завештали позоришту пок. Ђена Брановачки и жена му Ида рођ. Вујићева из Сенте, руководио је и ове године повереник друштвени др. Стеван Малешевић, који је поменуту земљу издао по повољним условима под закуп и редовно закупину овамо исплаћа. —

(Свршиће се.)

ЖИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Темишвару.) Наша позоришна дружина прекинула је из својих представа у В. Кикинди, па је на жељу Темишварца отишла била у Темишвар и тамо је дала 6 представа једно за другим од 6. (18.) до 11. (23.) септембра, о. г. у лепом и сјајном варошком позоришту. Више представа није могла давати, јер тамо сваке године отвара позоришну сезону крајем септембра мађарско позориште.

О том борављењу наше позоришне дружице у Темишвару читамо у бр. 108 „Брани-

ка“ овај извештај: „Јуче је завршило овде наше народно позориште низ својих представа, које су испале у сваком погледу врло сјајно. Наши глумци и складном игром својом и лепим владањем својим осветљали су образ и себи и нама свима овде Сви овдашњи дневни листови, као: „Temesvarer Zeitung“, „Südungarischer Lloyd“, „Neue Temesvarer Zeitung“, „Südungarische Reform“ и т. д. не могу за доста да се нахвале добре складне игре у целини и лепог певања. Сви ти листови пропратили су сваку представу и навели су, да је наша позоришна дружина састављена из врло талентираних, племенитом

амбицијом одушевљених чланова, који стоје на висини свога задатка. Хвалом су обасинали готово све наше глумце и глумице, а нарочито су уздизали као праве уметнике: Ружића, Ружићку, Лукића, Добриновића и Спасића. За Марковићку веле, да би свака светска позорница могла завидити нашем позоришту, које има у њој јако даровиту, генијалну глумицу. Хвале и лаку, фино појењтирану конверзацију наших глумаца и заокружљену скрину им игру. У оштите, сви овдашњи листови одају достојно и заслужено признање игри наших глумаца, који су умели овде задобити опште симпатије. Томе се има приписати, да је наше позориште имало овде сјајна успеха како у материјалном тако исто и у моралном погледу. Доказ је томе, да је у пркос великим дневним позоришним трошковима било сувешта преко 600 фор., а огроман моралан успех потврђују сви овдашњи, па чак и мађарски листови, којима баш нису годиле српске представе у Темишвару. Јако се допало и црквено појање наше позоришне дружине која је о малој господини на архијерејској служби појала у цркви, која је душком пуна била света. Сваке је хвале вредно и владање нашег дијецезана генералског Никанора, који је све чланове позоришне дружине без разлике као отац децу своју у свом двору примао и све редом угостио. Он је на свих шест представа редовно долазио и своје потпуно задовољство са добро промишљеном и још боље изведеном игром наших глумаца више пута управитељу нашег позоришта изјављивао. Пре поласка позоришне дружине на пут, и предили су наши честити грађани у почаст целој позоришној друžини банкет у лепим просторијама редутским. На банкету је пало много лепих здравица. Тако је др. Стетозар Димитријевић, председник месног позоришног одбора, у врло китњастом говору нацио здравицу неуморном управитељу нашег позоришта и свима члановима позоришне дружине. Управитељ захвалио се врло лепо и у име своје и у име позоришне дружине. Прота Станић нацио је члановима месног позоришног одбора, који су учинили све што су год могли, да нам позориште тако добро прође овде. Евала честитим нашим суграђанима, који су и тиме, а и обилатом посетом позоришних представа сјајно доказали, да им опстанак и напредак нашег позоришта заиста на српу лежи. Позоришна дружина, која је са собом понела нашу љубав, а нама оставила најпријатније успомене на њу, вратила се одавде у В. Кикинду, где ће се бавити још једно три недеље дана. Живила и наскоро се амо вратила, да нам и опет разбуди успаване духове и да у нама оснажи свест српску, која је у последње доба била мало понустила. Хвала и својском заузимању дра Светозара Димитријевића, браће Стевановића, браће Ненадовића, Вулишића и других родољуба, који су учинили све што су год

могли да наше позориште овде што боље прође. Нека им служи на утеху и радост, да им је рад сјајним успехом крунисан!

Исти лист „Браник“ донео је у свом 110. броју описан допис о српском народном позоришту у Темишвару. Пз тог занимљивог дописа саопштавамо нашим читаоцима ово: „Српска народна позоришна дружина, дочекана искреним српским родољубљем и општим интересовањем овомесне публике, отпочела је низ својих на 6 престава израчунанога гостовања б (18.) септ. о. г. и испунила је својим складним играњем и савршеним уметништвом најсмелије наше наде, оправдала очекивање свију нас.

Леп глас, који је претходио нашем мезимчету, много је допринео, да је овдашња публика без разлике живим интересом пратила појединачне преставе; савршено, богодано уметништво наше народне позоришне дружине тај леп глас у нама јоште боље утврди, страно пак мишљење сасвим за се придобије, те учини, да се српска народна позоришна дружина таким, како материјалним исто тако и моралним успехом подищити може као никад и никад то до селе.

Са оних дасака, што свет означују, славила је српска Талија један од највећих својих тријумфа. Са позорище, са које се досада како свирком исто тако и речју пропагисала страна култура, разлегала се српска песма, показивала се наша тековина, праћена општим бурним признањем, поносним српским одушевљењем и заносом.

Најодабранија интелигенција ове вароши одавала је достојну пошту српском уметништву, дубоко се поклонила генију српске културе.

Па она шака Српства овде, на мртвој стражи, на бранику имена, језика и вере своје окружена свуда туђинштином, што неприметно хоће да кидише на најсветије наше, на српски образ, усколеба, заталаса се од поноса и одушевљења, кад виде, како је звучна српска реч, како умил на српска песма, како је то дивно бити Србином, јер се Србин тиме и дичити може.

Гледајући стару нашу славу и госпоштину прписмо наду за будућност. Та она је наша. Ако се земља окреће — као што је и истина, — мора доћи једном и у таки положај, да и пред Србинови врати заједа сунце среће, слободе.

То што се поткреписмо у тешком нам србовању, што се утврдисмо у нади за лепшу нам будућност, пројманом искреном љубављу и слогом, заслуга је нашег народног позоришта, успех и плод је неуморног заузимања местног позорног одбора.

Да је било stati и гледати, каквим се ту одушевљењем прионуло, да се омогући и осигура гостовање нашег мезимчета, каквим се ту прегалаштвом и неуморношћу радило и трудило, па да се онда дубоко поклони родољубљу местног позоришног одбора, заузимању председника истог, дра Светозара Димитријевића.

Нисмо се бавили пустим фразама, не тратисмо време беспредметним зборовима и договарањем, већ се сложисмо и постигосмо својом слогом и заузимањем успех, до селе нечувени.

Камо оне Србадије са слогом на језику, партизанством у срцу, дефицитом у рачуну, да види шта је србовање, шта братска слога, шта искрена љубав, да чује да је Темишвар за 6 престава дао чистих 615 фор.

Па да није ни пребијене наре било чиста прихода, да тек састависмо крај с крајем, камо сличне прилике таковом моралном успеху, какав је наша нар. позоришна дружина у нашој вароши имала.

Показало се куда се војом и радом доспети може, како се само слогом може загладити брука нанесена нам нашом неслогом.

Ваљда неће бити без интереса ако коју рекнемо о материјалном успеху, односно моралној добити.

Претплатна на 6 представа беше 1207 фор. 98 нов. На благајни је пао 930 фор. 58 нов. Добровољни прилози изнашаху 135 фор. 40 нов. Свега дакле прихода од 2313 фор. 47 нов. Одбивши расход од 1697 фор. 55 нов., остаје чиста прихода 615 фор. 93 нов.

Но далеко већа и главнија јесте морална добит. Сви овдашњи листови беху пуни признања за српску глуму, цела варош пак беше иајпријатије изненађена савршенством српског уметништва, складношћу играња, трезвеним држањем целе дружине.

Живо признање и интересовање пратило је сваку поједину преставу, а при свршетку представа, завладало је опште мишљење, да је ансамбл наше народне дружине по уметништву један од најсавршенијих, који се са ове позорнице у опће гледао.

Гђа Зорка Теодосијевићка, члан београдског српског краљ позоришта, која је овде гостовала, и г. Дим. Ружић добили су у знак признања и захвалности дивне лавор венце, остали пак чланови наилазили су сваком приликом на опште признање.

Све је то очита израза нашло како у дневним нам листовима, исто тако и у држању целе наше публике, у дупком пуним и испрорадним кућама.

Хвала и опет неуморном заузимању целог местног позоришног одбора а наиме родољубљу г. дра Светозара Димитријевића, који је живим примером показао, да на твору ваља бити човеком, да срце ваља да је српско, да се сила може, кад се искрено хоће. Лед је сада пробијен, те је и Темишвар стављен, не стављен, већ се

сам стави, у ред оних вароша, које ће српска нар. позоришна дружина редовно обилазити.

А да дружини због нас, нама пак због дружине образ црвенети неће, тो ће будућност поново показати као што је то садашњост већ показала.

Евала целој позоришној дружини на ревности, искрена хвала г. А. Хаџићу на заузимању, вечита благодарност местном позоришном одбору на труду и успеху.

У почаст целе дружине приредила се за једничка вечера, где је одушевљених здравица паљо, које су основа и ослонца у постигнутом успеху имале.

Тим успехом затворише се двери српске Талије, да се ако Бог да здравља и исте, лене слоге, за две године поново отворе.

П О З О Р И Љ Т Е .

(Изложба позоришног модела у Новом Саду.)
Јосиф Буњић, који је пре него што је отишао у бели свет био у нас све и сва што се позорнице тиче, и који је скоро двадесет година провео као „театормајстор“ у Немачкој под именом Џон Џексон (John Jackson), па се не давно опет вратио у нашу средину тежњом, да свагда милијом му српском позоришту послужи, — изложио је био у гостионици код „царице Јелисавете“ свој уметнички рукотвор — **позоришни модел**, који у малом облику представља савршено позорницу са свима потребним стројевима и справама. Тај позоришни модел признат је и оцењен од сдручијака као право уметничко дело у својој струци. Ј. Буњић уложио је огромна труда и трошка док је зготовио тај вештачки производ — требало му је за тај посао шест година неуморна рада и труда! Али је за то и створио узорито дело, коме су се дивили Немци на све стране по Немачкој, Белгији и Холандији. Његов позоришни модел има у себи све појединости и справе за савршено позориште, са потребним механизмом за најразличите радије на позорници. Заједно са спрavама за отвртљење, цео модел има седам катова, у којима нужни стројеви, који се сви могу кретати, производе различите промене и сценерије. У опште, цео тај вештачки створ пробуђује у гледаоцу велико чуђење и допадање.

Издаје управа срп. нар. позоришта.